

Wat doen theosofen eigenlijk?

Barbara B. Hebert

Barbara Hebert, derde generatie-theosoof, is president van de Theosophical Society in America (TSA).

Dit artikel verscheen onder de titel *What do Theosophists do?*

Ze is werkzaam geweest in de geestelijke gezondheidszorg.

Een nieuw lid vroeg laatst: 'Wat doen theosofen eigenlijk?'. Zij zei vervolgens dat ze het ontbreken van leerstellingen/dogma's en de gedachtevrijheid in de Theosophical Society (TS) verwarrend vond. Ze vroeg of theosofie bijvoorbeeld extreme gezichtspunten van verschillende religieuze tradities accepteert, zoals het veroordelen van bepaalde groepen van mensen. Het was nooit bij mij opgekomen dat het ontbreken van dogma's en het aanmoedigen van een onbevooroordeeld onderzoek tot dit soort verwarring zou kunnen leiden.

We zijn ons bewust van het feit dat alle leden van de TS de drie doeleinden van de vereniging onderschrijven (zie achterzijde *Theosofia*). Daar zijn we het allemaal over eens en het is het enige dat alle theosofen aanhangen. De TS heeft leringen, natuurlijk, maar leden worden aangemoedigd om hun eigen onderzoek te doen, zowel binnen als buiten die leringen.

Waar we ons onderzoek ook op richten, de drie doeleinden wijzen naar ons uiteindelijke doel: een altruïstische levenswijze door het dienen van anderen, in de eerste plaats door te werken aan het verheffen van het bewustzijn van de mensheid. Het is volstrekt helder dat dit doel ons niet toestaat anderen te veroordelen, sterker nog: het is precies het tegengestelde. De doeleinden herinneren ons eraan dat we, hoewel we unieke individuen zijn en verschillende gezichtspunten kunnen hebben, allemaal deel uitmaken van de ultieme realiteit. Als theosofen werken we aan de spirituele transformatie van alle wezens: een leven van altruïsme!

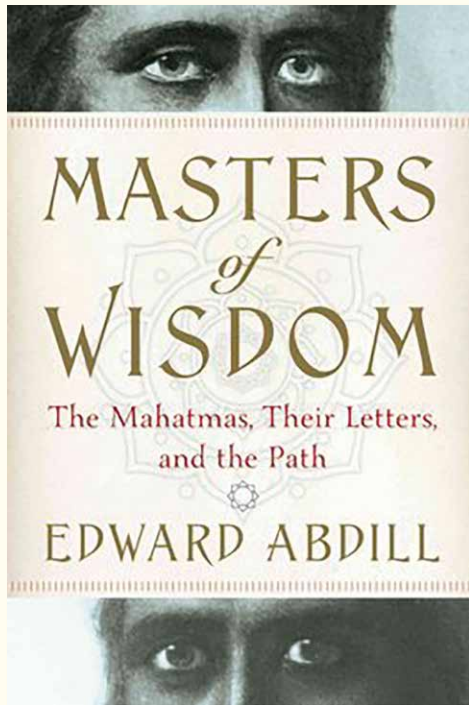
Deze richtlijn, spiritueel altruïsme, is voor de huidige eenentwintigste eeuw net zo dringend als voor de negentiende (de TS werd in 1875 opgericht). Het is misschien tegenwoordig nog wel belangrijker, aangezien we afgescheidenheid in alle uithoeken van de wereld zien opkomen. We kunnen deze afgescheidenheid zelfs zien als de hydra van Lerna uit de Griekse mythologie, een monster, een enorme waterslang. Het was één van de twaalf werken van Hercules om dit monster te vernietigen. Als een kop van de hydra wordt afgehakt, groeien er twee voor in de plaats, behalve als

men de ene onsterfelijke kop van het beest weet af te hakken. Hoewel deze mythe bezien kan worden als een analogie van verschillende aspecten van ons fysieke leven en van onze spirituele reis, kijken we er nu naar vanuit het gezichtspunt van de huidige geopolitieke situaties in onze wereld. Als één gebied van strijd in de wereld tot rust is gebracht zien we namelijk, net als bij het legendarische monster, twee nieuwe gebieden van vijandigheid en afgescheidenheid ontstaan...

Waar stáán wij voor, wat doen wij als theosofen? We accepteren zeker niet alles, want we ondersteunen geen verdeeldheid, vijandigheid, of het veroordelen van anderen. Wij worden hierbij geleid door een diep begrip van de drie doeleinden.

Leden van de TS staan voor eenheid, vrede, begrip, mededogen en liefde. In de theosofische filosofie en in de TS is géén ruimte voor wat voor ongelijkheid/verdeeldheid/onenigheid/tweedracht dan ook. Als we denken aan verdeeldheid dan kunnen we denken aan racisme, ongelijke behandeling op grond van geslacht, klasse, leeftijd, etniciteit, geloof of leefwijze. Als spirituele zoekers, als leden van de TS verdelen/scheiden we niet. Wij werken naar de bewuste eenwording van alle wezens.

Ed Abdill schrijft in het tijdschrift *Quest* van september/oktober 2008, bladzijde 177 tot 179, en 191, het volgende in zijn artikel *De universele broederschap der mensheid: De TS was bedoeld om een organisatie te zijn van mensen uit alle culturen die een gevoel hebben van de onderliggende eenheid van alles. De TS was bedoeld een organisatie te zijn van mensen die samenwerken om anderen te helpen zich hun onderliggende eenheid met de mensheid als geheel bewust te worden. Hoe ver we er ook nog vandaan mogen zijn, dát is ons uiteindelijke doel... Uit een bewustzijn van onderliggende eenheid komt een altruïstische levenswijze naar voren die mededogend, wijs en praktisch is. Dat is de heilige missie van de TS die KH duidelijk maakte toen hij schreef: Het hoofddoel van de TS is niet zozeer gelegen in het bevredigen van individuele aspiraties als wel in het dienen van onze medemensen* (brief twee van *De Mahatma Brieven aan A.P. Sinnett*, bladzijde 8).

Daarom kunnen we ons afvragen hoe wij de mensheid dienen, gedurende de huidige tijden van vijandigheid en afgescheidenheid. Betekent het bijvoorbeeld dat we voedsel uit gaan delen? Het antwoord hierop is: misschien, maar we kunnen dienen op een veel verder reikende manier. Let wel, ik ben zeker niet tegen het werken voor sociale dienstprojecten, of het deelnemen aan projecten voor sociale rechtvaardigheid. We kunnen/moeten al die dingen doen;

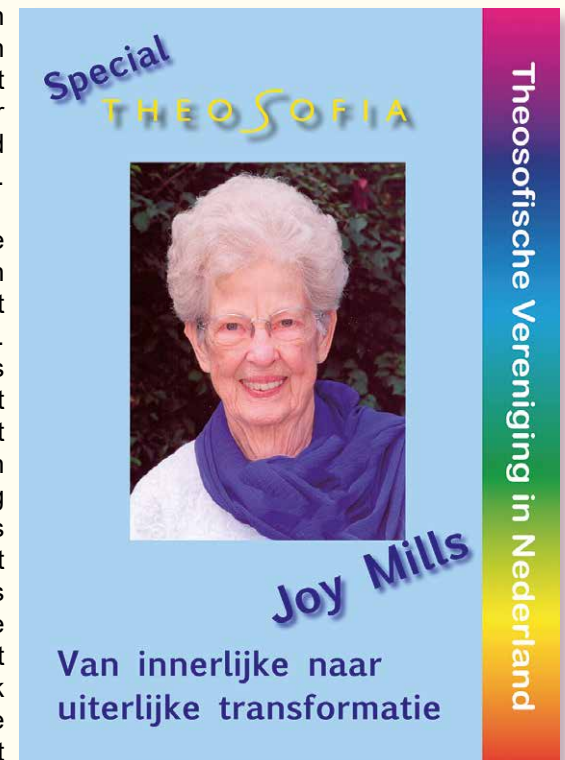
op individuele basis kunnen we dat zeker doen, of werken voor specifieke politieke campagnes en zo. We hebben het hier echter over iets dat verder gaat dan deze fysieke activiteiten. Het gaat over iets dat speciaal valt in het gezichtsveld van hen die het spirituele pad proberen te gaan.

We dienen de mensheid door onze eigen spirituele zelf-transformatie. Door onze eigen transformatie transformeren we de hele mensheid. Omdat we allen één zijn is het gevolg dat, als één deel van het geheel verandert, ook alle andere aspecten van dat geheel veranderen. Neem bijvoorbeeld een glas water. Als ik daar een druppel blauwe kleurstof in laat vallen, dan kan het water een heel lichtblauwe tint aannemen; het water is veranderd. Je kunt het misschien nog niet zien bij de eerste, of zelfs bij de twaalfde druppel, maar als ik blijf doorgaan met het toevoegen van blauwe druppels, dan zal het water uiteindelijk donkerder en donkerder blauw worden: het water verandert.

Als één van ons verandert en zichzelf spiritueel transformeert, dan veranderen wij allemaal. Het zal in het begin misschien niet opvallen, maar uiteindelijk zal de hele mensheid veranderen. Dit is onze grootse taak.

Natuurlijk klinkt zelf-transformatie veel makkelijker dan het in werkelijkheid is, maar we kunnen het doen, en ja: we moeten het doen. Hoe te beginnen? Het is een proces dat dag na dag, uur na uur, minuut na minuut plaatsvindt. Het vereist constante zelfobservatie en een bewust zijn van zichzelf. Verandering zal namelijk niet plaatsvinden als we niet begrijpen welk aspect verandering behoeft. Daarom is het zich bewust worden de eerste stap. Als we ons van onszelf bewust worden, dan kunnen we namelijk beslissingen nemen over wat we willen veranderen, en hoe we dat zullen aanpakken.

Ons hersendenken (lager manas) maakt noodzakelijkerwijs deel uit van dit proces. We trainen en slijpen of scherpen uiteindelijk het hersendenken, zodat we het kunnen gebruiken om onze zelf-transformatie makkelijker te maken. Zoals Krishnamurti in *Aan de Voeten van de Meester* zegt: *Je bent niet dit denkvermogen, maar het is aan jou om te gebruiken* (hoofdstuk *Onderscheidingsvermogen in Drie Wegen, één Pad*, bladzijde 199).

Wij trainen onze gedachten om zichzelf te observeren: de gedachten, gevoelens, overtuigingen. Vervolgens trainen we het hersendenken om de handelingen die uit deze gedachten, gevoelens en overtuigingen voortkomen te observeren. Dat doen we om ons ervan bewust te worden wat er gebeurt. Als dat duidelijk is, beginnen we dingen anders te doen. Dit proces lijkt veel op de stappen die we ondernemen om een gewoonte te veranderen. Als ik de gewoonte heb om te veel chocola te eten, mij van deze gewoonte bewust word en het wil veranderen, dan begint het proces. Eerst eet ik misschien de chocola op en bedenk pas achteraf wat ik gedaan heb. Dit is op zich al een verandering: ik ben me ervan bewust hoewel mijn gedrag nog niet veranderd is. Uiteindelijk, als ik mijn hand uitstrek naar de chocola, zal mijn hersendenken zeggen: 'Je wilt dat niet eten'. Hopelijk stop ik mezelf voordat ik het in mijn mond stop. Het verlangen naar chocola zal misschien nooit helemaal verdwijnen, maar het doel is om het te herkennen en de gedachte te stoppen voordat die volledig vorm aanneemt. Op een dag zeg ik misschien 'Ik ... heb geen chocola nodig': mijn gedachten, gevoel en gedrag zijn veranderd. Ik heb het hersendenken gebruikt om me hierbij te helpen.

Hoewel het doorbreken van de gewoonte om chocola te eten misschien onbenullig lijkt, is het een goed voorbeeld van hoe we bijna alles kunnen veranderen wat onze stappen op het spirituele pad verhindert en vertraagt. Wees echter gewaarschuwd: dit is een proces dat niet snel plaatsvindt.

Voor hen die willen werken aan zelf-transformatie, maar óók op een meer directe manier de mensheid wil helpen, zijn ook andere dingen om in moeilijke tijden hulp te bieden. Een manier om te helpen is onze gedachten te gebruiken. Sommige deskundigen zijn van mening dat we iedere dag tussen de zestigduizend en tachtigduizend gedachten hebben. Andere experts verlagen dit aantal tot ongeveer vijftigduizend per dag. Wie van de experts ook gelijk heeft: dit komt neer op vijfendertig tot vijfenvijftig gedachten per minuut!

De kans is groot dat deze vijfendertig tot vijfenvijftig gedachten per minuut niet allemaal gericht zijn op altruïsme. We leven in de fysieke wereld, dus we moeten denken aan basale dingen zoals ons levensonderhoud (voedsel, beschutting, veiligheid), aan ons werk, de zorg voor onze familie en vrienden enzovoort. Als theosofen echter kennen we ook de kracht van gedachten. Onze

gedachten zijn dingen, en speciaal als we er een bedoeling achter zetten.

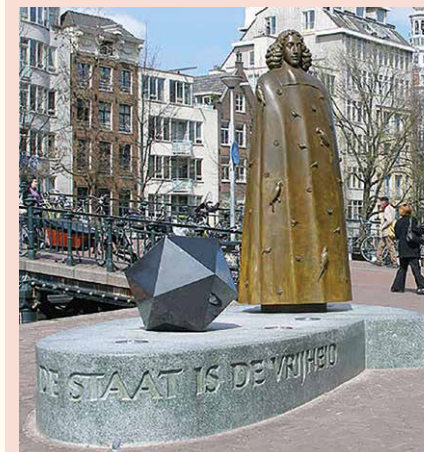
Ik vraag me af hoe vaak per dag onze gedachten een bijdrage leveren aan verdeeldheid, de afgescheidenheid die onze wereld teistert. Hoe vaak per dag denken we aan anderen als 'zij', het tegenovergestelde van 'wij'? Iedere keer dat we aan anderen denken als 'dáár', dan dragen we bij aan gedachtevormen van afgescheidenheid. We wéten dat er geen 'zij' en 'wij' is: er is alleen EEN. Als we ons dus bewust zijn hoe afgescheiden we te werk gaan in onze gedachten en in ons taalgebruik, dan kan het heel krachtig uitwerken als we echt werken aan verandering daarvan door eenheid uit te stralen.

Conclusie: De Theosophical Society en de theosofische filosofie richten zich op de eenheid van alles en allen, en niet op verdeeldheid en afgescheidenheid. Een diepe bestudering van de drie doeleinden, die alle leden onderschrijven, leidt tot dit brandpunt van onze aandacht: eenheid. Daarom staan we niet voor zomaar alles, en doen we ook niet zomaar alles: we staan en werken voor een altruïstisch leven van dienst aan de mensheid, zonder wat voor verdeeldheid of afgescheidenheid dan ook.

Uit: *Theosophy Forward*, september 2019

Vertaling: Marianne Plokker

Het standbeeld hieronder bij de Stopera in Amsterdam van Benedictus de Spinoza (1632-1677), Amsterdammer en filosoof, eert hem als het begin van de Verlichting en als voorloper van de moderne samenleving.

Spinoza werd in Amsterdam geboren als zoon van joodse vluchtelingen. Zijn belangrijkste werk is de *Ethica*. Daarin verwerpt hij alle traditionele voorstellingen van God en stelt hij dat de ogenschijnlijk chaotische natuur is onderworpen aan onveranderlijke natuurwetten die ook gelden voor mens en maatschappij. Met behulp van de wiskunde kunnen we die wetten kennen, en door ons leven daarmee in overeenstemming te brengen worden wij gelukkig.

Spinoza's denkbeelden over de vrijheid van meningsuiting, tolerantie en democratie zijn nog steeds actueel. Zijn uitspraak *Het doel van de staat is de vrijheid* vat zijn politieke filosofie samen. Dit kunstwerk van Nicolas Dings (1953) bestaat uit een terrazzo podium waarop zich, naast de bronzen figuur van Spinoza, een icosaeëder van natuursteen bevindt die verwijst naar het slijpen van de geest. De vogels op de mantel symboliseren de multiculturele samenleving van Amsterdam waarin zowel de van ver komende halsbandparkiet als de inheemse mus een plaats heeft.